Цэна асобнага нумэру 5 кап.

НАША НІВА

Выходзіць што тыдзень.

Адрэс рэдакції і адміністрації: **Вільня, Віленская вул., № 29.**

Цэна с перасылкай і дастаўкай на 1 г.—2 р. 50 к., на 6 мес.—1 р. 25 к. на 3 м.—65 к., на 1 мес—25 к. За граніцэй: на 1 г.— 4 р. на 6 мес —2 р. .. мес.—1 р. Перамена адрэсу — 20 кап.

Абвесткі прыймаюцца на апошняй страніцы па 20 кап. за лінейку малымі літэрамі Рукапісы і карэспадэнції прысланые у рэдакцію, павінны быць чытэльна напісаны с праўдзівай фаміліей і адрэсам таго, хто яе прысылае. Можна таксама падпісаць прозвішчэ разам з фаміліей, хто ня захочэ каб была надрукавана праўдзівая фамілія. Адрэс і фамілія толькі для ведама рэдакції. Рэдакція пакідае за сабой права папраўляць і укарачываць прысланые рукапісы і аўторам назад іх не звертае.

Год IX. 26 Чэрвеня 1914 г. № 25

Просімо п. п. Падпісчыкоў „Нашай Нівы“, каторые падпісаліся толькі на першую палавіну 1914 г., чым хутчэй аднавіць падпіску, каб не было перарыву у высылцы газэты.

Кудой ісьці?

Калі агні купальскіе збіраюць навокал сябе грамады беларусоў, калі адвечная легенда аб цудоўнай кветцы папараці, што суліць шчасьце ўсім людзям навевае думкі аб лепшай, ясьнейшай долі народу, — тады здаецца, што ўсе беларускіе сэрцы бьюцца ў вадзін тон, што гэта — семья, злучэная крэпка шчырай любоўю, супольнымі надзеямі. Здаецца, ў кожным бачым брата—роднаго, блізкаго.

Але толькі пагасьлі агні — і вось разыходзюцца людзі да свaей штодзеннай работы і забываюць аб сьветлых момэнтах, якіе іх учора злучалі. Кожын ідзе сваей дарогай, а дарог тых — многа, многа!

Рознымі дарогамі ідуць людзі і ў жыцьці сваім і ў ідэйнай працы, і ў змаганьні за будучыну свайго народу, роднай старонкі. I розные мэты ставяць яны сабе.

Куды мы йдзем?

Шмат хто ешчэ не бачыць тае мэты, да каторай ідзе *дэмократычны* беларускі рух Шмат хто бачыць толькі *форму* таго, да чаго мы кіруемся, ды ня ведае, што пад тэй формай хаваецца.

А ў тым, што мы называем беларускім адраджэньнем, хаваецца перш-на перш глыбокая вера у творчэскіе сілы, ў духоўную моц нашаго народу і жаданьне, каб гэты народ папраўдзі пачаў жыць сьведома—поўным жыцьцём Кожын народ мае назначэнае гісторыей заданьне: тварыць новае културнае багацьце, павялічываць той културны здабытак, які дастаў ад мінуўшых вякоў ды ад іншых народоў. Сіла, каторая падзяліла чэлавечэства на нації і ўлажыла ў вусты кожнай з іх асобную гутарку, гэтак сама падзяліла між імі *і здольнасьці, і таленты.* Гэтымі здольнасьцямі народ і творыць новае — сваё, а с творчэства асобных націй і людзей складаецца сусьветная культура. I народ беларускі як кожны іншы, мае ў сабе творчэскую моц, а дзеля таго, каб папраўдзі тварыць, яму патрэбны належачые варункі.

Народ, як мы сказалі, павінен жыць поўным жыцьцём. Гэта значыць: ўсе бакі яго жыцьця павінны свабодна развівацца; ўсе сілы павінны знайсьці для сябе выхад і прыпынак, не марнуючыся дарэмна Дзеля гэтаго для адраджэньня народу трэба ня толькі здабываць для яго волю — грамадзянскіе правы: гэтаго мала. Трэба, каб народ мог *с тых правоў карыстаць,* не губляючы сіл адно толькі дзеля куска хлеба. Трэба зрабіць яму *лягчэйшые змаганьня за хлеб.*

Ці можэ тварыць тая многамільённая грамада беларускіх селян, каторая акуратна з дня ды на дзень недаедае? Ці могуць развівацца сьветлые думкі ў галаве людзей, што пасьля непасільнай работы на ральлі ад сьвету да ночы маюць адно жаданьня: паесьці, ды заснуць? Успомніця, што з васьмі мільёноў з лішкам беларусоў ня менш пяці мільёноў не знаюць граматы! Дык скуль узяць сілы да творчэскай націонай працы?

Трэба *галоднаго накорміць, цёмнаго асьвяціць* Трэба, каб беларус гаротнік стаў вольным *чэлавекам.* Толькі тады ўвесь беларускі народ — усе тые восем мільёноў здолеюць жыць шырэйшым жыцьцём, развіваць розум і душу і захаваные ў іх здольнасьці Толькі тады пачне развівацца папраўдзі національная — ўсенародная — культура, тая культура, што мае вагу і для культуры сусьветнай.

Вось як мы разумеем адраджэньне беларускаго народу і разумеючы гэтак, лічым, што *беларускі национальны рух не павінен і ня можэ ня быць дэмократычным.* Іначэй — уся творчэская праца беларусоў будзе аднабокая і не здалее выкарыстаць усіх сіл народу.

Мы думаем, што тые, хто гэтаго не разумее, раней ці пазней ды зразумеюць. I вось, разыходзячыся с сьвята Купальскаго, што хаця на момэнт лучыць у адну грамаду ўсіх беларусоў, мы клічэм сьведомых працоўнікоў на грунце беларускай справы гуртавацца навакол штандару, каторы найпрасьцей вядзе да мэты: навакол *дэмократычнаго штандару*

а—н—а.

На добрай дарозі.

Калі ў 1905—6 г. г. селяне шмат дзе хацелі закрываць манапалькі, за гэта іх каралі. Цяпер гэта ўспамінаецца, бытцым далёкі сон: прыгаворы сходоў аб закрыцьці манаполек уласьці нават ахвотне паддзержываюць і хутка спаўняюць.

Зьмяніўся час, зьмяніўся погляд вышэйшай ўласьці, і бадай тые самые земскіе начальнікі, каторые 8—9 гадоў таму назад каралі селян, цяпер — па прыказу с Пецярбурга падмаўляюць іх брацца за змаганьне с пьянствам і таргоўляй гарэлкай.

Народ ахвотне карыстае з новаго права забараняць у сваіх вёсках прадаваць гарэлку. Ешчэ перад тым мы ад часу да часу прымечалі прыгаворы нашых селян, каб штрафаваць прыватных людзей, што цішком па хатах таргуюць тэй атрутай. Цяпер рух проці пьянства шырыцца ўсё болей і болей.

За адзін апошні месяць у Міншчыне валасные сходы зрабілі 35 прыгавароў, каторымі забаронена прадажа гарэлкі у 170 вёсках. Гэтак сама пасоўваецца ўпярод гэта справа і па іншых губэрнях нашаго краю.

Ведама, ня будзе карысьці з закрыцьця манапольки, калі ў кожнай хаці селянскай у вёсцы, у кожнай жыдоўскай крамцы ў мястэчку можна будзе цішком купляць гарэлку. Па вёсках з гэтым хіба што здалеюць змагацца самі селяне. А што зробіш з мястэчкамі?

Вось, гэта дык ужо зусім залежыць ад мястэчковых жыдоў I — трэба сказаць праўду — яны зразумелі ўсю вагу гэтай справы, прынамсі пачалі разумець. У Радашковічах Віленск. губ, Ушачы Вітэбск. губ. і іншых мястэчках нашаго краю жыды налажылі хэйрым на гарэлку, значыць пастанавілі, каб ніхто з іх ня сьмеў таргаваць гарэлкай.

Гэты мудры прыгавор мястэчковых жыдоў павінен паслужыць добрым прыкладам і для ўсіх іншых. Ён мае тую вагу, што там, дзе яго будуць цьвёрда дзержацца, пасьля закрыцьця манаполек і ўселякіх трахціроў папраўдзі гарэлкі ніскуль не дастанеш.

Але жыдоўскі хэйрым на гарэлку мае ешчэ і другое значэньне. Дагэтуль, ня гледзячы на тое, што манаполек у нас бадай ці ня болей, чым школ, уселякіе пагромшчыкі даводзілі, бытцым пьянства народнае — ад жыдоў: яны значыцца, спаіваюць селян. Цяпер гэткай гутарцы павінен настаць канец: нельга ўжо будзе за паступкі чужых дый сваіх пьявак вінаваціць увесь жыдоўскі народ, каторы, як бачым, рупіцца аб тое, каб памагчы нашым селянам у іх змаганьні з страшэнным усенародным ворагам — пьянствам.

Маем надзею, што за прыкладам Радашковіч, Ушача і інш. пойдуць другіе мястэчкі нашаго краю, разумеючы ўсю вагу народнаго змаганьня с пьянствам.

Г- Б.

„Васількі“.

Прадаўгавата чэкалі «Васількі» Ядвігіна Ш. на бібліографічную зменку, але гэта таму, што аценіць творчасць Ядвігіна Ш не так лёгкая справа. А ня лёгкая с тэй прычыны, што душа аўтора не цэлікам адбілася у яго творчасці ды і сама творчасць выяўляе сабой пройдзеную за апошняе дзесяцілецьця аўтарам дарогу.

Ядвігін Ш. належыць да пакаленьня сьвядомых беларусоў 1880-х 1890-х г. На ніве беларускай літэратуры першы раз выступіў, быўшы ешчэ студэнтам, як адзін с перэкладчыкоў, выданнай у Маскве у 1891 гаду кніжэчкі «Сыгнал» (Гаршына). Ад гэтай пары Ядвігін Ш. не перэставаў цікавіцца беларушчынай. Яго апаведаньня: «У судзе», «Важная фіга» і ня выдадзеная дагэтуль друкам (хоць іграная у 1890 г. на сцэні) драма »Злодзей», пісана за доўга перад выхадам у сьвет першых беларускіх газэт. Не глядзя на гэта мова у гэтых творах у Ядвігіна Ш. вышла дзіўна гібкая, жывая і літэратурная, а гэта азначае тое, што на долю аўтора выпало, аднаму с першых, церабіць першые сцежкі у беларускіх адлогах. Ядвігін Ш. церабіў гэтые сцежкі ня толькі праз сваю літэратурную творчасць, але ешчэ болей, і як кіраўнік літэратурнаго аддзелу у 1909 г. у «Нашай Ніве». I з гэтаго боку, з боку апрацаваньня мовы, творчасць Ядвігіна Ш. Стаіць на першым мейсцы.

У аглязе беларускай пісьменнасці (Калядная пісанка 1913 г.) М. Б—віч характэрызуе Ядвігіна Ш., як чыстакроўнаго баечніка. З гэтым паглядам я не магу згодзіцца. У яго творчасці я бачу два момэнты: творчасць для масы і крык ўласнай душы. Першае у яго праяўляецца дзякуючы набытай сыстэме думаньня, другое вырываецца само з грудзей.

Усім вядома, што сьветапагляд урабляецца у людзей у маладые гады лёгка і заседае пазьней глыбока у душы. Беларускі сьветапагляд Ядвігіна Ш. урабляўся у 1880-х і 1890-х гадох, калі тагочасные «сьвядомые» беларусы не адрожнівалі беларускай этнографіі, ад націанальнай справы. Патрыотызм тых дзеячоў быў, так сказаць, этнографічны. Яны цікавіліся беларускім народам, яго асобнасьцямі, любілі гэты народ, ідэалізавалі яго, нават „ішлі у народ“, сабіралі песьні народные і сьмешные апаведаньня і анэгдоты. Уся тагочасная беларускасць інтэлігенціі выплывала с пачуцьця; а не з ясна пастаўленых національных постулятоў.

I вось рад апаведаньнёў Ядвігіна Ш: «У Судзе», «Важная фіга» («Васількі»);—«Заморскі зьвер», «Пакыка», «З маленькім білецікам» (зборнік «Бярозка») і інш.; даюць, так сказаць, сынтэзу пагляду „сьвядомай“ беларускай інтэлігенціі 1880—90-ох гадоў. Побоч з гэтым Ядвігін Ш. дае рад цікавых і дужа цэнных па тэме і апрацаваньню народных казак і сатырычна-алегорычных апаведаньнёў. Ні ў гуморыстычных апаведаньнях, ні ў казкахлегендах, ні сатырыстычных алегорыях,—каторые, як слушна заўважыў М. Б—віч (Колядн. Піс.) прыбліжаюць нашаго аўтора да такіх пісьменнікоў як Шчэдрын і Горкі у Расеі, або Леманскі у Польшчы,—Ядвігін Ш. не праявіў сваей глыбокай і трагічнай душы. Душа гэта праглянула праз апаведаньня: „З бальнічнаго жыцьця“, „Зарабляюць“ і ў паэзіях прозай („Раны“, «Васількі») I то праглянула у іх не ўся душа, ва ўсю глыб і шыр, а ўзварухнулася частачка яе.

Спадзяёмся, што аўтор збагаціць ешчэ беларускую літэратуру не адным хвалюючым душу «кавалкам з жыцьця», каторае ён так добра умее адтварыць, калі „скалыхнецца сэрцэ“. Па моему аўтору такой меры, як Ядвігін Ш. грэшна не зачапіць болей глыбокіх струн ду-

шы беларускій, каторую ён так добра разумее і адчувае. У нас пакуль што німа ні добрай абшырнай повесьці, ні гістарычных апаведанкнёў. Во дарога якой павінен пайсці аўтор «Жывы нябошчык», «Чортава ласка», «Дуб дзядуля»— гэта-ж прост прыклады, як трэба пісаць апаведаньня.

Але варочаючыся да «Васількоў» трэба жычыць, каб гэта кніжачка як найшырэй пайшла. Чытач у ей знайдзе і сьмяхотнае і сьлёзнае, а перадусім цікава напісанае у форме простай, яснай, усякаму даступнай. з выводам моральлю ў канцы большай часці апаведаньнеў. Многа якіе раскасы былі даўно чэканы у асобнай кніжцы як напр. «Суд» і «Важная фіга», каторые сталіся праз «Беларускі календар» вядомы ужо дагэтуль, па ўсей немаль Беларусі.

Кніжачка выдана сціпна, прыгожа; мае 120 страніц, а каштуе т-ньна: усяго 30 кап.

В. Л.

Каротнкі фэльетончык.

З моцнымі апэтытамі.

Пячэ, як мае моц... Сабяруцца дзве-тры хмаркі — пацешуць дожджыкам — але зноў расплывуцца у розные староны — і дожджу як німа, так і німа! Усе ходзюць маркотные і выціраюць пот кулаком, а дзеці дык і не вылазюць з рэчкі..

І у гэтую пякоту, якраз а самым поўдню, яны хадзілі і мерылі.

Шукалі пакрыўджэнай стараны...

Грышка Спрытны, Сымон Лысы і Юрка Несквапны—усе тры суддзі. Былі ешчэ і другіе, але тые ні маюць на сабе значка «судзейскаго» звання звання сум ленных людзей у воласьці.

Сымон Лысы чэлавек дароднагы—саўсім выбіўся з моцы і ледзьве паспеваў за другімі. Ен быў надта нездаволены.

— І чаго нас панесла нялёгкая у такі дзень?.. Пытаў Сымон, варочаючыся да мястэчка.

— Скаціна і тая палегла... жарты, гэтак паліць!

— Паліць дык паліць! Німа чаго і казаць!.. Заўважыў Спрытны.—У мяне, запраўды кашулю выкручываць прыдзецца...

— А як у Лысага, дык галава, бытцым блін, падрумянілася і блішчыць .. Пажартаваў Юрка і зняў у Сымона з галавы шапку.

Усе зарагаталі. Раптам стала весела.

. . . .

— Ну, дык што?.. Зайдземся да Еселя??..

— А чаму-ж не зайсьціся?.. Там і піва паўне сьвежае. Ды і чарку ня шкодзіць зрабіць!..

— Часу хваце!

— А—ей! І кашулю Грышку можна высушыць, і лысіну Сымону гусіным шмальцам намазаць, каб у пузыры не пабіла. - Зноў пажартаваў Несквапны.

— А у Еселехі многа шмальцу!.. Прыткнуў фурман, с каторым ехалі суддзі ..

— Ну. Досыць гэтых жартаў!

Каму — а табе дык і невыпадала-бы с судом у жарты захадзіць!..

Адцяў Сымон фурману, і усе змоўклі, якбы скрыўджэные, тым, што фурман і ўзапраўды убіўся не туды куды яму пазволена.

. . . .

У карчме Еселя было саўсім мала народу. Кром суддзеў ды ешчэ тых хто быў з імі ды самога Еселя — болей і не было нікога. Гадзіна — німа што і казаць — была стасоўная. У пакою стаяла прохаладзь; піва—толькі са склепу прынесенае...

— Я так засьмяг. так засьмяг, мае вы родные, — што, здаецца, за адзін глыток такога піва гатоў ешчэ тры вяршкі адмерыць, а як за ўсю бутэльку, дык і цэлую вярсту адкатаў бы!..

— Ого!. Якое у дзядзькі прагненьня!?

— Праг—нень—ня!. Ен кажэ— прагненьня!.. Ды калі вы хочэця ведаць, то я вам скажу тое, што іншы раз мне здаецца, што ва ўсіх тутэйшых корчмах на мяне піва ня выстарчэ!

— Во! во!

— Бяз сьмеху праўда! Здарываюцца дні...

Зайдзеш с кім колік да Муні— выпьеш там, спаткаешся з другім—зайдзеш да «Манашкі...» Ведама і там выпьеш! Бывае зноў, патрапіш і да «пачтара...»*).— Здавалося бы—досыць?...

Дык не! Ідзеш водле Хаіма— цягнець цябе і туды!.

— А я дык аб тым думаю, што Ісаў прадаў свайму брату Якубу свае старшэнство за міску поліўкі... Ды й ня дзіва!

За такую чарку гарэлкі і гэткі кавалак гуся, дык, ці ведаеця, на маё галоднае бруха сягоньня, я мог бы прадаць і свае «судзейскае» імя, і гэты значок!..

— Вот гэта дык апэтыт!

— А што?'.

— Можна пазавідаваць гэткаму апэтыту!

— Га га-га!..

. . . .

Кашуля Спрытнаго даўно ужо абсохла. а лысіна Сымона досыць ужо адышла, але суддзям не было ахвоты выхадзіць ад Еселя.. Ім было там так добра!

Так добра!

Але усё вочы злой бабы... Раптам адчыніліся дзверы і хлопец с парогу закрычаў:

— Паны суддзі! Паны суддзі! Вас земскі просіць да сябе. Ен тут і чэкае вас на ганку!

Грышка адразу пачуў, як яго кашуля зноў прыліпла да цела, а у Сымона дык усю лысіну пабіла у дробны мак..

Земскі стаяў і чакаў.

Язэп Гаротны.

*) піўная з вывескай на браме: «гарадзкі прытулак для брадзячай скаціны»

Прыдзіця...

Прыдзіця вы добрые... Вечна кахаючы,
Шчасьця вы сьвету даруйця!
І горэ-нуду і праклянцьця ахвяраю
Вашэй руйнуйця!..

Прыдзіця вы, сьветлые... Днём сямісонечным
Нашэ жыцьцё атуляйця!

І цені магільные з ночнай паганшчынай
Ветрам пускайця!..

Прыдзіця вы, шчырые, сэрцэм атк рытые...
Праўда хай служыць вам мэтай!
І гніль фарысеўў і хітрасць распуснікаў
Сьязнуць са сьвету!..

Прыдзіця вы, моцные, бурамі званые...
Ворагам гібель грыміця!
І з нашай дарогі зьйдуць злые шкоднікі...
Хутка прыдзіця!..

Ясакар.

Роднаму краю.

Знае толькі Бог ядыны,
Як мне любы лугавіны
І родные межы,
Стужкі поля, і дарогі,
Пустак немые разлогі
І курганы — вежы;
Як мне мілы тые хаты,
Дзе красуе мох кашлаты
На старэнькай стрэсі;
Гоман нівак вузкіх ў полі,
Скібы жоўтые і ролі,
Пташак сьпеў па лесі.
Знае Бог адзін, як мілы
Мне мужычные магілы
І той крыж дрэўляны,
Пад каторым косьці тлеюць,
Дзе бярозкі зеляненюць
І на дол пешчаны
Майскім ранкам сьлёзы роняць
І галінкі ціха клоняць
І шумяць маркотна.
Там я вырос, ўзгадаваўся,
Дзе спрадвеку заснаваўся
І брыдць дрыготна
Жаль вялікі і пакута,
Дзе пануе горэ люта
І нудзьга разьліта.
І я зросся з гэтым горэм
Як віхры-вятры с прасторам,
Як з загонам жыта.
І як песьню засьпеваю
Аб зьнішчоным гэтым краю,
І нявблен над сабою:
Сьпеў мешаецца с слязою,
Плачэм аддаецца.
Ніхай стогне, ніхай плачэ,

КАЗКІ ЖЫЦЬЦЯ.

Хмарка.

«Не шукай ты шчасьця долі
На чужым далёкім полі.»
Янка Купала.

Ніякаго клопату і гора ня ведала гэта прыгожая белая Хмарка. Яна ня ведала, с чаго і як радзілася на сьвет, аткуль ўзялася яна; ня ведала навет, ці ёсць у яе маці... Можэ затым яна і была такая шчасьлівая, што нічога ня ведала а Божым сьвеці

Той дзень. праўдзівей, тая раніца калі зьявілася яна на небі, была вельмі ж ціхая— такая ціхая, што навет чутно было, як сьпевалі, седзячы на круглым лісьціку зялёнай лотаці, два прыўдалые конікі. Сіваваронка, снуючы каля таўшчэразнага жэрлістаго дуба, ў каторым было яе гнязло, трэшчала, бы тая трашчотка, на увесь луг, сварачыся с цыбатым і доўганосым Буслам, каторы, праўда, і вухам ня вёў на ўсю гэту плявузготу сярдзітай суседкі, а любоўна цешыўся с сваіх дзетак, каторые так сама сядзелі у гняздзе на тым жэ дубе. Дзесь у небі жалобна пішчаў галодны каршун, і зыкі яго далёка расплываліся ў нерухомай цішы летняй раніцы. У ветра, відаць было нейкае сьвята у гэту раніцу, або добра нагуляўся ён дзе за ўчарашні дзень, бо ешчэ не варушыўся і спаў, хоць сонейко падбіралося над поўдня. І гарачая была гэта раніца! Грэчка, каторая зачынала ужо зацьвітаць, даўно асыпаная бульба проста млелі ад гарачыні і ў вялікім знемажэньні пужліва паапускалі свае лісьцце, каторае ужо пачынало жаўцець. Маленькі, беленькі камячок, каторым сперша была гэта Хмарка, пачынаў тым часам павялічывацца, пышцца і рабіцца болей грузкім. Добра было гэтай Хмарцы плыць высока-высока ў безграничных разлогах Божых сьветоў і акідаць поглядам прыгожые малюнкі зямлі. што лежала пад ею. З тэй страшэннай высачыні, на якой плыла Хмарка, ўсё выглядало вельмі хораша, вельмі прыгожа: здалёка ўсё зьяўляецца нам йначэй, як яно ёсць па праўдзі, бо такая ужо натура і схільнасць нашай душы—бачыць ўсё добрае і прыгожае у тым, што далёка ад нас, што не з намі. І паплыла паволі шчасьлівая Хмарка у далёкую далёкую дарогу, дзе заставаўляючыся, як прыемная думка, дзе кірыючыся на малюнкі, што найболып зацікаўлялі яе; а поле с песчанымі скатамі сваіх узгоркаў, зялёные луге з пакручастымі стужкамі блішчачай вады, адвечные лясы-бары,—адным словам, ўсе тые зьявы, каторые першымі кінуліся у вочы новароджэнай Хмарцы, аставаліся ўсё далей і далей. і сама гэта даль акрывалася у намітку сіневатай смугі—жаласьці.

Уласнае шчасьцьце бязроднай Хмаркі (яна на памятала роду) не давало ёй паможнасьці прымеціць чужое горэ. Ей здавалося, што ўсё на сьвеці, як і сама яна, радуюцца і цешуцца сваею доляй. Па гэтай прычыне хмарка ня ведала, якую тугу і жаласць пакідае яна за сабою на зямлі, з якой прагавітасьцю чэкало поле здаволеньня сваей смагі. Ун там, за вёскаю, чуць-чуць калышацца у межах пажоўклае жыта. Гэта вецер, толькі што абудзіўшыся, пачынае пазіхаць, пацягацца. Бедные каласке пільна прыглядаюцца да хмаркі. Калі-не-калі іх ажыўляе надзея ўздужаць з ласкі шчодрай хмаркі; але хмарка ідзе далей, толькі цянёк ад яе прапливе, як здань якая, па жыці, і яно нікне каласкамі, стаіць, нікому не скардзіцца, як бы самлеўшы. І сумна рабілося усюды, і нейкая крыўда і жаласць бруіліся над усім, што пакідала Хмарка. Два прыўдалые конікі пэрэсталі сьпеваць і пахаваліся пад лісток лотаці. Гэта яны сьпевалі песьню у чэсць Хмаркі, а яна так зневажыла іх! Пташкі так сама змоўклі, а маленькі ручаёк, здавалося. панёс свой жаль ў зямлю пад каменьня, у цень альховых кустоў. А Хмарка, шчасьлівая. радасная, ясная, як майская раніца, ўсё йшла, йшла далей і далей да невядомых краёў сьвета. і толькі зрэдкаjей рабілося крыху сумна — ёй шкода было пакідаць тые малюнкі, да каторых ужо прывыкла, але жывая натура гнала яе і гнала, не даючы супачынку. Так йшла яна увесь дзень. Пад вечэр, як сонейко схілілося блізка да захада, хмарка зайшла у такі край, каторы зусім не падобен быў да тых краёў, с каторых яна выбралася у дарогу. Перад ёю пачаліся высокіе горы, вярхі каторых пакрывалі адвечные сьнягі. Сонейко пачало хаваца за край зямлі, апошние стрэлы яго лучоў ахварбавалі яе у агнявісты колер і патухлі. Востры холад пустых і жудасных верхавін дзікіх гораў моцна сьціснуў хмарку. Яна скорчылася ўся, зрабілася маленькай і тонкай, знайшла зацішак між гораў і спынілася, прыхіліўшыся да старой скалы. Страшна стала хмарцы.

— Адкуль прыпаўзла, нябога? — спытала скала хмарку.

Ешчэ большы страх агарнуў яе.

— Ня ведаю—боязна адказала яна.

— Што робіш, чым займаешся?

Хмарка зрабілася ешчэ меншай і маўчала.

— Я люблю паслухаць, што робіцца на сьвеці,—апраўдывала скала свае пытаньня: — што ж ты бачыла, раскажы мне.

Хмарка крыху асьмелілася і пачала расказываць, як хорашо на зямлі, як усе там шчасьлівы і радасны, ак сьпеваюць мошкі, конікі, травы, збажына.

— Хто сам шчаслівы, таму здаецца, што і ўсе шчасьлівы, — сказаў Арол на гутарку

Покі жыцьцё стане йначэ,
І скрозь цемрадзь і гушчары,
Як луч сонейка праз хмары,
Сьвет нам не прарвецца.

Якуб Колас.

Аб усім па троху.

Эміграція.

У гэтым гаду шмат меней людзей выежджае у Амэрыку. Гэтак, за марэц месяц на параходах, што выезджаюць з Лібавы, выехало толькі 4,800 эмігрантоў, тады як летась за гэты-ж самы месяц выехало 8,600 душ. Гэтак сама меней выехало людзей проці леташняго і ў красавіку і маю. Тлумачуць гэта ня толькі безрабоцьцем у Амэрыцы, але такжэ і тым, што цяпер трудней дастаць эмігрантам заграпічны пашпарт. Цяпер пры выдачы заграпічнаго пашпарту вымагаюць ад селян усякіх «удостовѣреній», «разрѣшеній», «свидѣтельств» і інш. Асобам ад 18 да 21 году часам і саўсім не выдаюць заграпічных пашпартоў. Апрача гэтаго ад эмігрантоў вымагаюць мыта за кожнаго узрослаго члена сямьі асобна. Праз гэта большая частка эмігрантоў пераходзіць граніцу тайком і пасьля едуць у Амэрыку на нямецкіх караблях.

Духавенсгва і казённые газэты.

У найсвяць. Сынод у апошніе часы находзіць багата звестак аб тым, што вясковае духавенства мала цікавіцца ня толькі правымі газэтамі, але і нават цэркоўнымі выдавецтвамі. Да правых газэт («Земшчына», «Русск. Знамя», «Голосъ Руси» і інш.) свяшчэннікі адносюцца іронічна і, не зважаючы ні на цыркуляры, ні на архіпастырскіе парады, адмаўляюцца выпісываць іх. Ні так даўно у рэдакцію «Церковн. Вѣд.» адзін протоерэй звярнуўся з дужа цікавай просьбай. «Прашу—пішэ ён—прысылаць «Церковн. Вѣд.» з разрэзанымі карцінамі: гэтым вы багата свяшчэннікоў звольніця ад цяжкой і некарыснай працы і заслужыцця ад іх шчырую падзяку».

Агульна-національны армянскі зьезд.

Армянскіе газэты паднялі пытаньне аб скліканьню агульна-національнаго армянскаго зьезду дзеля абмяркаваньня спраў культурнаго жыцьця армянскіх народоў Газэты паказываюць на тое, што ужо адчуваецца патрэба у агульным злучэньню культурных сіл армянскаго народу. Між іншым будучы зьезд мае падняць пытаньня аб агульна-національным фондзе (капітале) на культурные патрэбы націі.

Фонд ім. Шэвчэнкі.

Украінская газэта «Рада» падала думку, каб украінцы злажылі фонд на Шэвчэнка с катораго можна было-б выховываць бедных дзяцей у украінскім національным духу. Ведама, што народ, каторы змог сабраць на памятнік свайму генію з дробных складак больш 100 тысяч рублёў, патрапіць сабраць на гэткі жывы памятнік яму не малы фонд. Шчасць Божэ!

З Беларусі і Літвы.

З Віленшчыны

Забастоўка.

У Вільні забаставалі работнікі шасці фабрык, яны дамагаюцца падвышэньня заработнай платы на 30 працэнтоў.

Новые школы.

У Ново-Вілейцы с 1-го ліпня гэтаго году аткрываецца мужская вучыцельская сэмінарыя.

Змаганьне с пьянствам.

= У мястэчку **Тургелі** Вілейскаго павету, на валасным сходзі пастаноўлена пазакрываць усе шынкі у воласці.
= У мястэчку **Лынгмянах**, Сьвенцянск. павету, сход пастанавіў закрыць с 1-го ліпня манапольку.

Наша цвярозасць.

Смургоні. На тым тыдні земскі начальнік ненарокам залавіў валасных судзёў у карчме.

Ен быў непадалёку якраз, калі суддзі варочаючыся з мейсцоваго агляду, заехаліся да карчмы. Суддзі мелі адгавор што яны засьмяглі і згаладаліся, то ведама з гэтай патрэбы і зайшлі у карчму. Але земскі не заўважыў гэтаго і дваіх такі пасадзіў пад арэшт.

Бо ўжо надта сьмела яны ходзяць па карчмам!

З Міншчыны.

Новые школы.

С 1-го ліпня гэтаго году аткрыецца у Несьвіжы мужчынская і жаноцкая гімназія, а ў Барысаве жаноцкая вучыцельская сэмінарыя.

Град.

У Бабруйшчыне каля Гнедава, Дарошкавіч і Крываносоў была улева з градам. Град выбіў збожжэ на прасторы 500 дзесяцін, папсаваў сады і гароды.

Пажары.

= У вёсцы **Бараўцы**, беларучскай воласці, с коміна узняўся пажар; згарэло 8 дамоў і 25 халодных будынін. Страт налічаюць на 17,000 руб.
= У в **Озломлі**, осов. вол. Бабруйск. пав. згарэло 26 дамоў.
= У в. **Падлесьсе**, ляхавічоўскай вол. Слуцк. пав., згарэло 12 дамоў.

Змаганьне с пьянствам.

У апошніе часы у **Барысоўскім і Бабруйскім** паветах адбываліся многалюдные сходы на каторых селяне вынасілі пастановы аб закрываньню манаполек. У 106 сёлах і вёсках пастаноўлена закрыць манапольні і піўные. На сходах многа дзе пастанаўлялі селяне самі пільнаваць каб не было тайнай прадажы гарэлкі.

= У вёсцы **Якшыцы** рэчыцкаго павету, пастаноўлена сходам закрыць манапольку.
= У мястэчку **Новая Мыш**, навагрудзкаго павету, мейсцовые жыды сабраўшыся у школі, пад «хэйрымам» (прысягай) пастанавілі ня толькі не займацца тайнай прадажай гарэлкі, але нават пастанавілі выдаваць паліціі тых жыдоў, каторые будуць гэтым займацца.
= У мястэчку **Гарадышчы**, навагрудзк. пав. сход пастанавіў у межах сваей воласці пазакрываць усе тракціры і піўные, а у манапольках аграпічыць прадажу гарэлкі.

З Ігуменскаго павету.

Наш павет закінутый між лясоў і балот, мала-памалу пачынае прынімаць людзкі выгляд. Гады тры таму назад правялі новую чугунку ад станціі Градзянка да ст. Церыц Л. Р. ж. д. і такім парадкам многім і многім сотням людзей скарацілі дарогу, бо перш кожны, хто хацеў папасці на чугунку павінен быў ехаць у Бабруйск, за вёрст 50—70. Апошнімі часамі пагаварываюць, што ужо у Пецярбурзі зацьвердзілі праект новай лініі—Смолевічы—Раванічы—Бярэзіна. Гэта лінія нават прыгадней будзе для тутэйшай мейсцовасці, бо будзе. даходзіць да мястэчка Бярэзіны, дзе працекае рэка Бяроза і дзе гандэль шыбка расце. Затое у нас грунтавые дарогі — не прывядзі Божэ! Ешчэ летам так сяк, але вясной і восеньню можна утапіцца у гразі на дарозі. Грэблі ня строены, масты параскіданы. Каму прыходзілося хоць раз праежджаць вясной, напрыклад праз аколіцу Гіджгайлоў, або Сялібу, той пэўна не раз кляў — але каго? — Перш клялі памешчыка, а цяпер «тых паноў, што сідзяць у тым.. земстві», — кажуць у «тым», бо яго ніхто не бачыць, сядзіць сабе у Ігумені і аб нас не дбае. Чуў я, што пры земстві ёсьціка і нейкі інжынер, каторы павінен аб'ежджаць дарогі і строіць іх, але запраўды ня ведаю ці налічым з адзін дзесятак чэлавек з нашаго кутка, што бачылі яго на свае

Хмаркі:—быў і я у тых краёх, адкуль прыблукалася і імасць. Там — гаворыш — шчасьце? А што ж па твоему нешчасьце? Там пале выплакалі апошніе сьлёзы, каб даць табе жыцьцё, шчаслівая Хмарка! І цяпер там навет расы не бывае ніколі... Але не для таго назначаліся слёзы, каб радзіць цябе на сьвет для бадзяньня па чужых краёх... І доўга ешчэ гаманіў Арол, нарэкаў на Хмарку.

Слухала Хмарка нарэканьня Арла, і прыкра зрабілося ёй. Прайшла ноч, зачаўся новы дзень, зноў пашла у дарогу Хмарка. Цяпер яна ужо ня чула сябе шчасьлівай і вольнай, як наўперад: так глыбока запалі ёй арловы словы Дні йшлі, праходзілі нядзелі, а яна, як заклятая, ўсё хадзіла па сьвеці. І дзе толькі не была яна! Якога гора, не прышлося зажыць ёй у дарозі! Насілася яна над пустэчамі, перад ёю расціляліся моры, каторые ня мелі берагоў. Ганялі яе вятры, рвалі на кусочкі яе тонкіе валаконцы. І нідзе на свеці не было ёй супакою. І вярнулася яна зноў у той край, адкуль і вышла. Пажоўклые пале, сухіе травы, пагарэлая збажынка гаротна віталі Хмарку, цяпер ужо непатрэбную ім. Жаль, вялікі жаль, агарнуў Хмарку; пацямнела яна, зажурылася, папускала пасмы хмарак і заплакала халоднымі слязмі над роднымі палямі...

Стары Дуб, абмыўшыся дажджом, павесялеў, як бы чарку выпіў, і сказаў да Бусла, с каторым даўно ужо быў у дружбе:

— От навука для тваіх дзяцей. Моцна ж накажы ты ім, дружэ, каб ня лёталі дарэмна па сьвеці, не бадзяліся: у сваім родным кутку работы досыць для кожнаго.

Бусёл маўчаў. Відаць, ён йначэй пазіраў на гэту з'яву, а можэ і не дачуў слоў сваіго сябры.

Тарас Гушча.

КРЫКНУЎ БЫ ЗДАЕЦЦА...

Ёсьць розные людзі на сьвеці. Ёсьць бедные і багатые, брыдкіе і харошые.—Гэта матэрьяльнае.—Але ёсьць у чэлавека душа, сумленьне і тут так сама ёсць бедные душою, ёсьць і багатые, благіе і добрые, брыдкіе і прыгожые. Ёсьць ешчэ людзі для каторых матэрьяльнае не істнее. Якбы яго саўсім німа на сьвеці. Жывуць гэтые людзі жыцьцём духовым. Рожные ёсьць: адзін набывае багацьце, другі бяднее. Трэйці дабрату пашырае, а чацьвёрты зло. Пяты хварбамі прыгожымі жыцьцё убірае, а шосты брудзіць яго. І усякі з іх, (калі так можна сказаць), шчасьлівы, не так як у жыцьці матэр'яльным, калі ён толькі горача выпаўняе працу сваю. Праца духовая, найважнейшы фундамэнт жыцьцёвы. Ды толькі ёсьць ешчэ і такіе людзі, каторые хучуць выбраць добры грунт, каб закладаць фундамэнт. Бо зразумелі яны, што калі грунт кепскі, то будынак абрушыцца ешчэ на палові работы. І ня робяць нібы нічога гэтые людзі, яны шукаюць грунту. Ходзюць ад хаты да хаты, ад гаспадара да гаспадара і дапытываюцца — ці німа такога поля і усюды чуюць адказ: Не німа, бо там жыта пасеяў, а там бульбу пасаджу, там пуставаць павінна рок, а там сьвіней буду пасьвіць. Маю малы кавлачак, за выганам каля балотца, дрыгвіны, пакуль што мне ня трэба,—гэта магу пазычыць . . . .

. . . .

Але не трасучае балота патрэбна для будынку адказывае такі чэлавек і ідзе далей. Ходзіць доўгі час, а калі пачуе, што ногі яго забалелі—прысядзе, а думкі тагды, як вароны чорные на падаль прылетаюць да яго і кружуцца кружуцца над бедным. Каркаюць вароны. Чым больш гэты чэлавек адпачывае, тым больш баіцца гэтых варон. А павінен адпачываць, бо баляць ногі. Баляць як кожнаму жывому стварэньню, калі яно цяжка працуе. А ён як і кожны ня можэ ісьці без перэстанку. А адпачываць ешчэ цяжэй. Бо калі гэта ужо падаль, то яна ня чуе гэтай зграі варон, наляцеўшых на яе, але, калі жывы убачыць, пачуе гэту зграю, то страшна гэта.

І сілы бываюць рожные. Адна сіла крапчэйшая, а другая слабейшая. Слабейшы хутчэй паддаецца, як крэпкі. А не дай Бог нікому аслабець душою, ці слабым нарадзіцца. Такі чэлавек ня можэ жыць, і не мае адвагі памерці. Ён рухаецца, але ён падаль. І чуе ён, як вароны крычаць, каркаюць над яго трупам. Не прыятна яму гэта, але звыкаецца на час. Пасьля зноў туляецца і так бяз конца. Шкада яго, шкада вельмі. Гэтаго пачуцьця і пяром ня выкажэш. А хто вінават? Ён ці не? Людзі ці так хто? Німа атказу. Ен і сам ня ведае.

Як сьвет шырокі, так многа гэных трупоў жывых на прыдаразі лягло. І ісьці німа як другім.

Шкада таварышоў, шкада бязмерне. Крыкнуў бы здаецца, каб скура зямлі затраслася, каб зоры фальшываго сьвету пагасьлі... ды замоўчыш толькі голасна... Так голасна, што у вачах пацямнее, ды у вушах зазьвініць...

І чэкаеш, што далей будзе?..

І. Піліпоў.

вочы, а калі і бачылі то толькі у Ігумені на вуліцы

Замест усіх гэтых невыгод мы можэм, праўда, пахваліцца тэлефонамі. Тэлефонная сець ідзець з Мінска на Ігумень, Богушэвічы, Брадзец, Бярэзын, Пагост.. Здаецца жывём усё роўна як заграніцай! Але папрабуйця пагаварыць,—ну хоць-бы з Мінска с кім колькек, гэтаж чыстая дакука і злосць. Нідаўна мне трэба было пагаварыць з адным маёнткам у павеці. Іду на тэлефонную станцію і прашу каб далі той і той маёнтак. Далі. Манюся гаварыць, званю, званю, ані радачкі! Прасоўгаўся я каля тэлефону 12 мінут і нічога не дабіўся. Пытаюся, што за прычына, аж аказываецца, што на перэдатачнай станціі у часе гутаркі з маёнткам тым, разнімалі часта, бо бач, некаму у гэтым самым часе трэба было пагаварыць па тэй лініі. Гэткім парадкам выкінуў я, як у балота, 1 руб. 20 кап. за тэлефон і не разгаварыўся.

Гэтак у нас земство завяло тэлефоны і не направіло дарог, зрабіло як той франт, каторы купіў сабе каўнерык і манкеты прасаваные, а локці і калені голые, ды на нагах апоркі. *Рыно*

З Вітэбшчыны.

Новые школы.

С 1-го ліпня аткрыецца у Полацку мужчынская казённая гімназія.

Сьнег.

Каля **Янавіч** у вітэбшчыне 18 чэрвеня выпаў густы сьнег. Перад сьнегам стаяла дужа гарачая пагода. Сьнег падаў каля 10 мінут. Паміж селянамі паднаўся вялікі перэпалох, бабы пачалі галасіць, іншые казалі, што гэта наступае канец сьвету. Сьнег скора растаяў і шкод не нарабіў.

З Гродзеншчыны.

= у **Бельску** с 1-го ліпня аткрыецца гарадзкая гімназія с правамі казённых гімназій.

= У **Беластоку** на фабрыках бастуе 4 тысячы работнікоў. Работнікі дамагаюцца большай платы.

З Могілёушчыны.

= У Старым **Быхаве** аткрыецца с 1-го ліпня гарадзкая гімназія. Гарачае сёлетняе лета дрэнна адбілося на ураджаях у Быхоўшчыне: праз суш вялікую на палях усё перад часам пачало сьпець і сохнуць нават. Было, як штогоду, многа пажароў па вёсках.

З Смаленшчыны.

Паветовае земскае сабраньне Духоўскага павету, пастанавіло пазакрываць усе манаполькі у Духоўшчыне.

З усіх старон.

Сэкрэтная нарада.

У Пецяргофі адбылася важная сэкрэтная нарада, пасьвячаная абмяркаваньню апошніх здарэньнёў у Сараеві. Гэтые здарэньня, на думку вышэйшых кругоў, могуць закончыцца паважнымі палітычнымі здарэньнямі.

Новае міністэрство.

У Раду Міністроў незабавам будзе пададзен праект закону, каб залажыць новае міністэрство народнага здароў'я.

Паветовые віцэ-губэрнатары.

Міністэрство ўнутрэнных спраў апрацавало праект новай арганізаціі паветоваго упраўленьня. Праект мае на мэці утварыць у павеці „ядыную уладу" ў асобе віцэ-губэрнатара, каторы будзе адказываць за адміністратыўны парадак у павеці.

У паветоваго губэрнатара будуць два памочнікі: адзін па адміністратыўных справах, а другі будзе заведываць паветовай паліціей.

Работніцкі рух.

У Пецярбурзі разрастаюцца ўсё болей і болей розные забастоўкі. Гэтак, баставаў увесь Пуцілоўскі завод, дамагаючыся увольненьня майстра, каторы выбіў аднаго работніка. Баставалі прыказчыкі Апраксінаго Рынку, каторые уралі дамагацца ад гаспадароў палепшэньня свайго быту. І забастоўкі разрастаюцца ня толькі у Пецярбурзі і Маскве, але і па ўсей Расеі. Тлумачуць гэта дарагоўляй жыцьця. Каб пражыць цяпер у горадзі трэба блізка у двая болей выдаваць грошы чым гадоў таму колькі назад, а заработная плата дагэтуль блізка ўсё тая самая.

Галадоўка.

С Пскова пішуць: вучні сельска-гаспадарскай школы апавесцілі галадоўку, вымагаючы лепшых харчоў.

Польскіе коопэратывы (суполкі).

У гэтым часе адбываецца у Варшаві зьезд хаўруса польскіх харчавых суполак. На зьезд прыбыло многа дэлегатоў. Зьезд аткрыўся у уласным будынку хаўруса, у каторым памешчаюцца цэнтральные установы хаўруса і цэнтральны склад харчавых таварыств. Хаўрус у прошлым (1913) гаду аб'еднаў 274 таварыствы с 40 тысячамі членоў і с капіталам каля 6-ці мільёноў рублёў. Хаўрус прадаў у леташнім (1913) гаду тавароў на 7 мільёноў рублёў.

Убіўство мільёнэра.

У Азаві 18 числа гэтаго месяца чатырмя стрэламі з рэвольвэра забіт збожавы купец мільёнэр Руссо. Убіўцу арэштавалі.

З заграніцы.

Мы ужо пісалі у прошлым нумэры «Н. Н.» аб убіўстве аўстрыяцкаго насьледніка трону з жонкай. Было гэта у Сараеві, сталічным горадзі Босніі. Насьледнік архікнязь Францішк Фэрдынанд паехаў у Сараева на прагляд войска. Адбыліся манеўры. Па манеўрах архікнязь паехаў на прыём у гарадзкую управу (ратуш) у яго кінулі бомбу, але бомбу архікнязь адбіў рукой і яна разарвалася, калі ужо самаход шмат ад'ехаўся далей. Пасьля прыёму у ратушу архікнязь выехаў у горад і вот, калі праежджалі адней вуліцай, раздалося колькі стрэлоў. Насьледніку куля трапіла у галаву і ён адразу зваліўся у самаход, а яго жонцы другая пуля трапіла у жывот. Абое хутка памерлі.

Трэба тут дадаць, што ўсе блізкіе сваякі Аўстрыяцкаго цэсара Франца-Язэпа, не такім то іншым спосабам пагінулі. Гэтак у 1867 гаду у Мэксыку рэпубліканцы забілі яго брата, архікнязя Максымільяна, каторы там быў тры гады цэсарам. У 1889 гаду ядыны сын яго Рудольф атабраў сабе жыцьцё. Згінуў бяз весьці архікнязь Ян Сальватор. Ён купіў сабе карабель і паехаў на ім у Амэрыку і з гэтаго часу ніхто ня ведае дзе ён, кажуць што бытцым недзе жыве. У 1898 гаду жонку цэсара Альжбету, у Жэнэві забіў штылетам італьянскі анархіст Лючэні.

Калі архікнязь выбіраўся у Сараева, то яго перэсцерэгалі, але ён не паслухаў і паехаў.

Выкрылося, што было многа ешчэ людзей з бомбамі, калі-б не удалося першая і другая спроба убіўства.

Убіўцы аказаліся Сэрбы. Сэрбы даўно думаюць каб стварыць Вялікую Сэрбію, злучыўшы усіх сэрбоў, каторые цяпер знаходзяцца пад рознымі дзержавамі, у адно гасударства, Боснія і Гэрцэгівіна прылучэны да Аўстрыі у 1898 гаду, а перад тым гэтые дзьве правінціі належалі да Сэрбіі і за гэта сэрбы мелі вялікі жаль да Аўстрыі. Сэрбы сваей крывёй дабылі Боснію ад Турціі, але дужэйшая Аўстрыя забрала гэтые правінціі. І бадай што за гэта Аўстрыя расплачываецца с Сэрбіей крывёй свайго насьледніка

Цяпер адбываюцца пагромы на Сэрбоў ва ўсей краіне. У Сараеві многа кварталоў саўсім разгромлены, паразбівалі рэдакціі і друкарні сэрбскіх газэт. С прычыны пагромоў у Сараеві абвешчэна ваенная палажэньне.

= У палітычных эўропэйскіх кругах чакаюць паважных здарэньнёў у палітыцы Эўропэйскай і у стасунках паміж Аўстрыей і Сэрбіей.

Рэдактар-Выдавец
І. Луцэвіч.

Фосфорытны завод

ІВАНА ВАСІЛЬЕВА

Ст. Сешчынская, Рыга-Арлоуск. чугунка

СУЛІЦЬ:

ДЛЯ НАВОЖЭНЬНЯ палёў, лугоў, садоў і гарадоў **тэрмофосфат** з выпаленых фосфорыт. маюч. у сабе 18—23% фосфорн. кіслаты. **фосфорытную муку** з глауканітных фосфорыт у маюч. у сабе 15—22% ф. к.

Прэйс-куранты рады і отзывы безплатна.

Унавожэньне адней дзесяціны абходзіцца 10 рублёў. Павышае ураджай ад 50 да 80 пудоў і дзействуе на 3 гады.

Не купляйце парашкоу (попелоу—штучных гноеу абы дзе па крамках, а купляйце там дзе прадаюць за справедлівую цэну добры тавар

у складзі **Віленскаго Таварыства Сельскай гаспадаркі.**

Вільня, Завальная № 9.

Купляйце хаурусна цэлымі вагонамі, тады абыходзіцца найтаней.

Там-жэ можна купляць усякую гаспадарскую прыладу.

! Апошняе напомненьне !!

Даступна кожнаму

купіць вучастак зямлі у ЗВЯРЫНЦЫ у самай лепшай часці гор. Вільні. Мейсцовасць прыгожая, здаровая, лес, рэка. **Цэны і варункі выгодные.** С купляй паспешайця, зямлі асталося саўсім мала. **РУПЦЕСЯ** — **купіць можэцця толькі у гэтым сэзоне.** Па спраўкі звертацца у кантору па прадажы вучасткоў у Звярынцы: Вільня „**Звярынец**", Георгіеўскі праспэкт, д. № 68. Тэл. № 46 **Спраўкі выдаюцца праз цэлы дзень, не вылучаючы і сьвят.**

Друкарня Мырціна Кухты, Татарская 20.